شەهیدانی ڕێکخراوەی "فیدائیانی خەڵق"(پاشان "ئەکسەرییەت")

لە بۆکان

بەشی هەشتەم

ڕۆژێک دوای بڵاوبوونەوەی بەشی حەوتەمی ئەم زنجیرە وتارە، واتە بەیانی ڕۆژی شەممە ٢٠١١/١٠/٢٩ ڕاپۆرتی بەڵگەنامەیی "مرکز اسناد حقوق بشر ایران" کە ڕێکخراوەیەکی مافی مرۆڤی ئێرانی لە دەرەوەی وڵاتە، لە بیچمی کتێبێکی ئەلەکترۆنی و بە زمانی ئینگلیزی لە ماڵپەڕی ڕێکخراوەکەدا بڵاو بوەوە. ڕاپۆرتەکە پەسند و پشتڕاستکردنەوەی ئەو جینایەتانەی کۆماری مەلاکانە کە بەشێکی کەمی لەم زنجیرە وتارەی منیشدا هاتووە وبەشێوەیەک پەیوەندی بەم نووسینانەوە هەیە.
ئەوە ناوی کتێبەکەیە:

Haunted Memories: The Islamic Republic’s Executions of Kurds in 1979

واتە:

بیرەوەرییە لەبیرنەچووەکان: ئێعدامی ساڵی ١٩٧٩ی کوردان لەلایەن کۆماری ئیسلامییەوە

وەرگێڕاوی فارسی عینوانی کتێبەکەش ئەوەیە:

خاطرات تسخیر کننده: اعدام کردها توسط جمهوری اسلامی در سال ١٣٥٨ [1]

کتێبەکە سەرچاوەیەکی بەبەڵگە و حاشاهەڵنەگرە سەبارەت بە کوردکوژییەکانی کۆماری ئیسلامی ئێران لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ماوەی ساڵی یەکەمی دامەزرانیدا.

لاپەڕە ٢٧ تا ٣١ ی کتێبەکە باسی ئیعدامەکانی سەقزە و تێیدا کەڵکی زۆر لە هەمان ئەو ڕاپۆرتەی گەوهەر خانمی فەیزی، خۆشکی نەمر سەیفوڵڵا فەیزی وەرگیراوە کە من لە بەشی چوارەم (ژمارە ٩) ی ئەم زنجیرە وتارەدا تەرجەمە کوردییەکەیم بڵاو کردەوە. گەوهەر خانم لە وەڵامی داواکاریی مندا لوتفی کردبوو و پێش بەڕێکردنی ڕاپۆرتەکەی بۆ ئەو ڕێکخراوە ئێرانییە، نوسخە ڕەشنووسەکەی بۆ من ناردبوو.

ڕاپۆرتی گەوهەرخانم لەگەڵ ڕاپۆرتی کاک ڕەئووف کەعبی سەبارەت بە ئیعدامی دوو خوشکی پەرستاری خۆی واتە نەمران شەهلا و نەسرین کەعبی، بەشی سەرەکی بابەتی سەبارەت بە شاری

---

[1] Haunt وەرگێرانی وشەی ئینگلیزی هەندێک ئەستەمە. وشەکە واتایەکی وەک جادووکردن و مات کردن و 'مێخکوب' کردنی هەیە.

سەقزیان لەو کتێبەدا پێک هێناوە. کتێبەکە ناوی ٩ ئەفسەر و ١١ کەسی سیڤیلی ڕاگەیاندوە کە خەڵخاڵی لە ٢٨ ی مانگی گەلاوێژی ١٣٥٨ (ئوگۆستی ١٩٧٩) لە شاری سەقز ئیعدامی کردن.

لیستەی ناوەکان، جگە لە سەیفوڵلا فەیزی، کاک ئەبوبەکری حەمیدیشی گرتوتەبەر- گەرچی لەجیاتی حەمیدی بە 'سەمەدی' ناوبراوە، بەڵام ناوێک لە هاوڕێ حەسەن (یۆسف کیشی زادە)ی تێدا نەهاتوە و بە بۆچوونی من هۆکارەکەی ئەوە بوە کە هاوڕێ حەسەن کورد نەبوو لەکاتێکدا ڕستەی پەیوەندیدار بەو ١١ ئیعدامییە لە کتێبەکەدا باس لە "ئیعدامی ١١کورد" دەکات.

ماڵپەڕی ڕێکخراوەی "مرکز اسناد حقوق بشر ایران" بە دوو زمانی ئینگلیزی و فارسی ووتار بڵاو دەکاتەوە بەڵام ڕاپۆرتی جێگەی باسی ئێمە تەنیا بە زمانی ئینگلیزی لەسەر ماڵپەڕەکەیان دەبینرێت کە جێگەی خۆیەتی بکرێتە کوردی و فارسیش. ئەوە لینکی لاپەڕە یەکەمی فارسی ماڵپەڕەکەیە:

http://www.iranhrdc.org/persian/

لە بەشی ئینگلیزی ماڵپەڕەکەدا، لینک دراوە بە سەرجەم دەقی ئینگلیزی کتێبەکە و ئەوەش لینکەکەیە:

http://www.iranhrdc.org/english/publications/reports/3508-haunted-memories-the-islamic-republics-executions-of-kurds-in-1979.html

لاپەڕە ٢٧ تا ٣١ ی کتێبەکە لە پەیوەندی ئیعدامەکانی شاری سەقزدایە و ناوی ئیعدامییەکانی سەقزیشی تێدا ڕاگەیێنراوە. ئەوەی خوارەوە لینکی لاپەڕە ٢٧ ی کتێبەکەیە. خوێنەر دەتوانێ لەسەر ژمارەی لاپەڕەکانیتریش لە خوارەوەی لاپەڕەکە کلیک بکات تا دەگاتە لاپەڕە ٣١ و دواتریش:

http://www.iranhrdc.org/english/publications/reports/3508-haunted-memories-the-islamic-republics-executions-of-kurds-in-1979.html?p=27

لە ڕاپۆرتەکەدا ناوی "ئازەرگەشب دارایی" - کوڕێکی مێرمنداڵی بۆکانیش وەک یەک لە ئیعدامکراوەکانی دەستی خەڵخاڵی لە شاری سەقز ڕاگەیێنراوە (لاپەڕە ٢٨). من کە چاوم بە هەواڵەکە کەوت هەستم کرد دەبێ هەڵەیەک لە ناوەکەدا ڕووی دابێت و بە حیسابی وێچوویی ناوەکە، بیرم بۆ "ئازەرگوشەسب" چوو، کە ناوی بنەماڵەیەکی بەڕێزی بۆکانییە. یارمەتیم لە دۆست و برادەر خواست و لە ئەنجامدا توانیم بە تەلەفون قسە لەگەڵ ڕێزدار ڕەحمان ئازەرگوشەسب بکەم کە ئێستا لە کانادا دەژی. بەختەوەرانە کاک ڕەحمان دڵنیای کردم کە هیچکەس لە بنەماڵەی ئەوان تووشی کارەساتی ئیعدام نەهاتووە، بەڵام ڕوونکردنەوەیەکی سەبارەت بەو ناوە پێدام کە لێرەدا بۆ ساغکردنەوە و ڕووناکی خستنە سەر ڕاگەیێنراوەی کتێبی "مرکز اسناد حقوقی ایران" دەینووسم. کاک ڕەحمان گوتی:

"ئەو ڕۆژەی وا تەرمی شەهیدە ئیعدامکراوەکانی سەقزیان هێنایەوە بۆکان، نەمر دوکتۆر جەعفەر شەفیعی لە سەر بڵێندگۆی شەهرداری بۆکان ناوی شەهیدەکانی خوێندەوە و داوای لە کەسوکارەکانیان کرد بۆ ناسینەوەی جەنازەکان بچن بۆ مزگەوتی حاجی عەبدولکەریم. لە نێو ئەو ناوانەدا کە دوکتۆر خوێندیەوە یەکیشیان "ئازەرگوشەسب" بوو. ئێمە بە پەلە ودڵەتەپێ چووین بۆ مزگەوتەکە و تەماشای

جەنازەکانمان کرد. کەسی ئێمەی تێدا نەبوو و وابزانم ناوەکەمان بەهۆی هاوشێوەبوونی یەک لە ئیعدامییەکان لەگەڵ برایەک لە براکانی ئێمە، ڕاگەیێنرابوو."

بە گوێرەی ئەو ڕوونکردنەوەیەی کاک رەحمان دەبێ ناوی "ئازەرکەشب دارائی" بە هەڵە نووسرابێت و کەوتبێتە نێو ناوی شەهیدەکانەوە. بەڵام ئەو ناوە جێگری چ ناوێکی دیکە کراوە ڕوون نییە. ژمارەی ئیعدام کراوەکانی ڕۆژی ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٥٨ ی سەقز ئەوەندەی زانرابێت، ٢٠ کەس بووە و سەرچاوەکانیش هەر وایان ڕاگەیاندووە. لە لیستەی "مرکز اسناد...." یشدا ناوی نەمر یۆسف کیشی زادە (ڕفیق حەسەن) ڕانەگەیێنراوە بەڵام ناوی "ئازەرکەشب دارائی" لێ زیاد کراوە وئەگەرێک ئەوەیە ئەو ناوە لە ڕاستیدا هەمان 'کیشی زادە' بێت. هەرچۆنێک بێت ژمارەی ٢٠ شەهیدەکەی شاری سەقز لە ڕاپۆرتەکەشدا وەک خۆی ماوەتەوە و هەمان ٢٠ کەسە.

یادی هەموو قوربانییانی دەستی خومەینی و خەڵخاڵی جەللاد بەخێر بێت!

١١. نەمر عەبدوڵلا فەیزی

براگەورەی هاوڕێ سەیفوڵلا فەیزی (ژمارە٩ لە زنجیرەی ٣٠٩ ی ئەم وتارانە) یە، کە بە بریندار گیراوە و ئەشکەنجە کراوە وبەداخەوە پاشانیش کەوتۆتە بەر "عطوفت اسلامی" خومەینی و خەڵخاڵی و ئیعدام کراوە.

ڕاپۆرتەکە سەبارەت بە شەهید عەبدوڵلا دەنووسێت:

عەبدوڵلای برای سەیفوڵلاش لە ساڵی ١٩٨٠ دا ئیعدام کرا. 'گەوهەری فەیزی' [خوشکی عەبدوڵلا]، هەڵس وکەوتی پڕسووکایەتی [پاسدارەکان] لەگەڵ براکەی و کووژرانی بێ بەزەییانەی ئەوی لەبیرە:

"بەبێ لێپرسینەوە یا دادگایی کران، پاسدارەکان پلاکاردی "ضدانقلاب" و "ملحد" یان نووسی و بە ملی زیندانییاندا هەڵیانواسی، ئینجا بە سەر شەقامەکانیاندا هێنان. خەڵکی ڕاوەستاوی قەراغ شەقامیان مەجبوور دەکرد تەماتە وهێلکەی ڕزیو، بەرد و دار و شتی تر بە براکەم وهاوڕێکانیدا بدەن. بەم شێوەیە، حکومەت کەڵکی نابەجێی لە خەڵکی بێ تاوان وەردەگرت – برایان دەکردە دوژمنی برا.

دوای ئەوەی براکەم و ئەوانی تر ئەو هەڵس وکەوتە پڕسووکایەتییەیان لەگەڵ کرا، ئیتر هەواڵم نییە و نازانم چۆن کووژران. بەڵام کاتێ کە تەرمەکان هێنرانەوە بۆکان، گەردنی براکەم بەتەواوەتی هەڵبڕابوو و ناوەوەی لەشی دەرکەوتبوو. دیمەنەکە ئەوەندە ترسناک بوو، کە من هەرلەوێ بوورامەوە."

ئەوە بەسەرهاتی کورتی شەهیدی دووهەمی بنەماڵەی فەیزی و یەک لەهەزاران شەهیدی دەستی کۆماری جینایەتکاری ئیسلامییە.

یادی هەموویانبەخێر بێت.

١٢ و ١٣ نەمران سەرۆک و جێگری سەرۆکی بەنداوی بۆکان

لە ساڵانی سەرەتای شەڕی کوردستاندا، کۆماری ئیسلامی کەڵکی لە گەلێک شێوازی نامرۆڤانە دژ بە گەلی کورد و ڕۆڵەکانی وەرگرت کە تا ئێستاش لە سەری بەردەوامە. هەر لە بۆمباردمانی شاری سنەوە تا تۆپ وخومپارەبارانی مەهاباد، قەتڵی عامی قاڕنێ و قەلاتان و کەلبی ڕەزاخان، گرتن و ئیعدام و شاربەدەرکردنی بنەماڵەکان و ماڵ و دووکان سووتاندن و کوشتنی دژبەرانی سیاسی و وە ئەستۆی پێشمەرگە خستنی کارەکە و..... بەگشتی هەر شێوەیەکی نا ئینسانی کە شۆڤینیست و ڕەگەزپەرستانی وڵاتانی تر پێش ئەوان کەڵکیان لێ وەرگرتبوون.

یەک لەو شێوازە ناجوانمێرانەیە ئاواڵەکردنی دەستی شەلات و چەقۆکێش و مرۆڤکوژی شارەکانی دەوروبەری کوردستان بوو بۆ تالان و بڕۆ و چەپاو و گرتن و کوشتنی نەک هەر چالاکانی سیاسی بەڵکو خەڵکانی ئاسایی و خزمەتگوزار و زەحمەت کێش وتۆمەتبار کردنی "ضدانقلاب!" بەو تاوانانە. لەم بوارەدا پاسدار و بەسیجی هەندێک شار بە هاندانی سپای پاسداران و بەرنامە دانانی ئەوان، چەند نموونەیەکی چەپەڵی جینایەتیان خستە ڕوو، کە مرۆڤ تەنانەت قێزی لە باسکردنیشیان دەبێتەوە.

یەک لەو جینایەتانەی کە لە سەر جادەی میاندواو بۆ بۆکان کرا، ڕاگرتنی ترومبیلی سەرۆک و جێگری سەرۆکی بەنداوی بۆکان و پاشان کوشتنی هەردوکیان وبەجێ هێشتنی تەرمەکانیان لە قەراغ جادە بوو. ئەودووکەسە ڕۆژانە بە ترومبیل لە بۆکانەوە هاتوچۆی ئۆفیسی بەنداوەکەیان لە میاندواو دەکرد، هەر لەو هاتوچۆیانەشدا بوو، کە دەستێکی چەپەڵ شەهیدی کردن. جینایەتکارەکان سەرۆکی بەنداویان هێنایە خوارەوە و داوایان لە جێگرەکەی کرد بڕوات. بەڵام جێگری جوامێر قەبووڵی نەکرد و گوتی تا هاوڕێکەم نەدەنەوە دەست ناڕۆم. جینایەتکارەکان، کە بەرنامەی داڕژاویان بۆ تیرۆرەکە هەبوو، هەر لەوێ هەردوکیان کوشتن و لە هەمان شوێنیش بەجێیان هێشتن. ئەو دوو قوربانییە بێ تاوانە نە ئەندامی حزبێک بوون و نە کارێکیان دژ بە کۆماری ئیسلامی کردبوو. ئەوەی لێیان وەشابووەوە خزمەت بوو و بەڕێوەبردنی ڕێک وپێکی کاروباری ئیداری لە بەنداوی بۆکان ئەویش لەسەردەمی ئاڵۆزی و بشێوی و شەڕ وپێکدادانی پێشمەرگە و هێزی دەوڵەت لە ناوچەکەدا.

من لەمێژە تامەزرۆی نووسینی بابەتێکی تێروتەسەل سەبارەت بەو تراژێدییە دڵتەزێنەم. بەڵام جارێ دەست ڕادەگرم و تەنیا کارێک کە ئێستا دەیکەم ئەوەیە ڕێز و حورمەتی خۆم پێشکەش بە گیانی پیرۆزی ئەو دوو بێ تاوانە مەزڵوومە بکەم.

یادیان بەخێر و ڕووی بکوژەکانیان لەوەش کەهەیە ڕەشتر بێت!

شەهیدانی تر

بەداخەوە زانیاری من لە سەر ئەو جینایەتانەی ڕژیم، گەلێک کەمە و ناتوانم بە وردی باسی کارەساتە خوڵقاوەکانی دەستی پاسدار و بەسیجی بکەم. دەزانم بێگوناهانێکی زۆری دیکە هەن کە "عطوفت اسلامی" ئەوانیشی گرتۆتەوە و بە دەست ڕژیمی مەلاکان ئیعدام کراون بەڵام جگە لە هەندێک زانیاری سەرپێ یی هیچم بە دەستەوە نییە و بە ناچار بێدەنگییان لێ دەهێنم.

دۆست و برادەر باسی دوو هاوڕێی ڕێکخراوەی ئەکسەرییەت لە تیکانتەپەی هەوشار (تیکاب) یان بۆ کردووم کە ناوی یەکیان "ناسر..." بووە هەروەها مەنسوور خوسرەوی خەڵکی مەهاباد و موتەللیب چابوک و کێ و کێ... تەنیا کارێکیش کە لەدەستم دێت ئەوەیە ڕێزی خۆم پێشکەش بە گیانی پاکی ئەوان و دڵی بریندار ی بنەماڵەکەیان بکەم، کە دەیکەم.

باسی دوو شەهیدەکە لاوەکەی خۆپیشاندانی سەرەتای شۆڕشی ساڵی ۱۹۷۹ی بۆکان بە دەست مەئمووڕانی ڕژیمی شا (نەمران کەماڵ حەمیدی و محەممەدی بەهرامی) دەرفەت و دەرەتانێکی دیکەی دەوێت. بەڵام کووژرانی برا یا خزمی یەک لەو شەهیدانە لە ڕێگەی عەجەمستان، درەنگتر لە سەردەمی دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامیدا ڕووی دا. بەداخەوە ئەوەم وەک بیرەوەرییەکی لێڵ لە مێشکدا ماوە و دەبێ کەسانی دیکە لەسەری بنووسن.

شەهیدی دیکەش لەو شارە ئازیەتبارە زۆرن و گەلێک هیوادارم لە دواڕۆژدا بتوانم یادێک لە شەهیدانی هەموو ڕێکخراوە سیاسییەکان بکەم. لە ڕاستیدا کاتێ دەستم بەم کارە کرد ڕادەی بەربڵاوی جینایەتەکانی ڕژیمم نەدەزانی و دەمویست سووک و سانا یادێک لە چەندکەس هاوڕێ و هاوڕێکخراوەیی پێشووی خۆم بکەم بەڵام ئێستا و دوای پرس وجۆ و پشکنینی سەرچاوە، ڕادەی مەزڵوومیەتی ئەو خەڵکەم بۆ دەرکەوتووە، بەهیوام دواتر دەست بدەمە کارێکی گەورەتر و بەڵگەی جینایەتکارییەکانی رژیم و ڕادەی ئازیەتباریی بنەماڵەکان لە بۆکان و کوردستان بەگشتی بێنمە سەر کاغەز. دیارە ئەوە کاری زیاتر و دەرفەتی فراوانتری دەوێت.

یادی هەموو گیانبەختکراوانی گەلەکەمان بەدەست سیستەمی نامرۆڤانەی کۆماری ئیسلامییەوە بەخێر بێت!

درێژەی هەیە